

Il-Marsa, marbuta dejjem mat-tiġrijiet taż-żwiemel

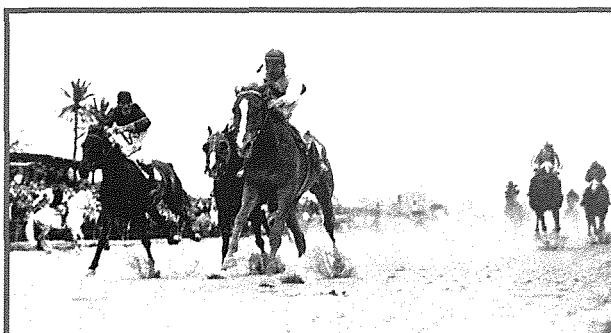
Minn Dr Kenneth Vella

B.Ed (Hons), P.G.D.E.A.M, M.Ed (Educ Lead), PhD.

Il-Marsa dejjem kienet marbuta mal-isport tat-tiġrijiet taż-żwiemel f'pajjiżna u għalhekk ma kinitx sorpriża li lura fis-snin l-uniku korsa taż-żwiemel li hawn f'pajjiżna inbniet propju fil-belt tagħna. Barra l-football u r-regatta, il-Marsin dejjem segwew mill-vicin dan l-isport li hu kkunsidrat fost l-aktar popolari fil-gżejjjer Maltin. Matul is-snин mill-Marsa ġargu wkoll uħud mill-aqwa sewwieqa u *jockeys* li qatt ra pajjiżna.

Iżda l-istorja ta' dan l-isport tmur lura għal għexieren ta' snin. Fil-fatt qabel l-1868 l-isport tat-tiġrijiet taż-żwiemel kien prattikat f'diversi rħula Maltin u Għawdexin, b'ħafna sidien kien jipprattikaw dan l-isport f'tiġrijiet organizzati f'toroq ewlenin u dan bi żwiemel, ħmir jew bgħula li huma kien juzaw fl-egħlieqi tagħhom waqt il-jiem tax-xogħol. F'dawk is-snin tant kien żdied l-interess lejn it-tiġrijiet taż-żwiemel li uffiċjali tal-armata u navalı Ingliża stazzjonati fi għixxha u li kieni membri tal-*Malta Union Club* kien ddeċidew li jibnu korsa taż-żwiemel.

Ta' min wieħed ifakkar li l-Ingliżi wkoll minn dejjem kellhom għal qalbhom dan l-isport u kien għalhekk li huma ħassew li kellhom inwaqqfu kumitat li sejħu bħala l-*Malta Racing Committee* bl-ġħan li jibni korsa taż-żwiemel. Huma ddeċidew li korsa bħal din kellha tinbena f'post strateġiku, viċin il-port il-kbir, f'żona fil-Marsa li fiha matul l-Assedju l-Kbir tal-1565, it-Torok

kieni waqfu l-kamp tagħhom. Wara li għejt individwata l-art, dan il-kumitat kelliu sfida kbira quddiemu, dik li jiġbor is-somma ta' ffit aktar minn elf lira sterlina permezz ta' numru ta' isħma. Dan biex b'hekk jiġu

mħallsa x-xogħlijiet relatati mal-ippjanar, il-livellar tal-art, il-bini ta' żewġ pontijiet, xogħol relatat ma' drenaġġ u ilma u l-bini ta' stand ewljeni.

Fil-bidu dan ma kienx faċli għal dawn l-uffiċjali u wara li ma rnexxilhomx jiġbru s-somma li xtaqu, iddeċidew li jieħdu self personali biex seta' jsir il-progett. Hu stmat li l-ewwel xogħol, li nkluda wkoll il-bini ta' parti mill-*istand*, sewa madwar 557 lira sterlina. L-*istand* tlesta wara li l-kumitat rnexxilu jiġbor aktar fondi.

L-ewwel laqgħa fl-1869

Wara li tlesta parti sew mix-xogħol infrastrutturali, kien bejn it-tnejn u t-tlettax ta' April 1869 li ġiet organizzata l-ewwel laqgħa ta' tiġrijet, bil-kumitat organizzattiv ikun magħmul minn sitt membri tal-ġurija, segretarju, kaxxier u żewġ membri li kienu kollha uffiċjali tal-armata Inglīża. Dakinhar is-seba' tiġrijet kienu kollha tal-galopp u l-programm inkluda wkoll l-ewwel edizzjoni tal-*Malta Grandnational Steeplechase*. Din kienet tiġrija li saret fuq distanza ta' żewġ mili u kienet miftuħa għal żwiemel Ingliżi u oħrajin ta' razza Għarbija u Spanjola. Dawn ġarrew diversi piżżejjiet, fosthom tnax-il libra, għaxar libri u disa' libri. Għal din il-laqgħa attendiet folla sabiħa.

Fix-xhur ta' wara, il-kumitat organizzattiv kompla jistinka biex ittejjeb il-facilitajiet fil-korsa. Dan billi sar użu minn qliegħ mid-dħul għat-tiġrijet u anki billi s-sidien ingħataw iċ-ċans li jhallsu miżata żgħira kull sena biex ikunu jistgħadha jħaddmu ż-żwiemel tagħhom fil-korsa. Il-kumitat organizzattiv kellu wkoll l-appoġġ finanzjarju ta' diversi benefatturi u nobblī Maltin bħal Vinċenzo Bugeja, il-markiż De Piro, Sir Adrian Dingli, il-baruni Sceberras Damico, il-konti Sceberras Bologna, il-baruni Testaferrata Abela, il-logotenenti Gatt u Portelli u l-markiż Feliċissimo Apap.

Kien ukoll f'dak iż-żmien li l-club beda jissejjah bħala l-*Malta Race Club* filwaqt li l-kumitat responsabbi mill-organizzazzjoni tat-tiġrijet beda jissejjah il-*Malta Race Committee*. Sfortunatament ħafna mid-dokumenti ta' dawk iż-zminijiet inquerdu matul it-tieni gwerra

dinjija, iżda jidher li bejn l-1872 u l-1914 kieni jiġu organizzati madwar erba' programmi ta' tiġrijiet fis-sena. Dawn kieni jinkludu biss tiġrijiet tal-galopp.

F'pubblikazzjoni oħra nagħtu ġarsa lejn kif żviluppa dan l-isport mill-1915 'il quddiem.

Kenneth Vella ha l-edukazzjoni tiegħu fl-iskola primarja tal-Marsa, fil-Liceo Vassalli tal-Handaq, il-Ġian Frangisk Abela Upper Lyceum, l-Università ta' Malta u l-Università ta' Lincoln fl-Ingilterra. Huwa wkoll il-korrispondent tat-tiġrijiet taż-żwiemel għal Television Malta, Radju Malta u l-gazzetti The Times Of Malta, In-Nazzjon u l-Mument. Artikli tiegħu dwar l-isport gew anki pubblikati f'pubblikazzjonijiet internazzjonali u permezz ta' żewġ dokumentarji dwar it-tiġrijiet taż-żwiemel irnexxilu jirbaħ darbtejn l-award għall-ahjar programm televiziū lokali mogħti mill-Awtorità tax-Xandir.

Hajr lil Alex Azzopardi għall-preparazzjoni u arranġamenti tar-ritratti.